

Nemzeti Társalkodó

BOLOZSVÁRTT

34-ik szám.

PÉNTEKEN,

Aug. 23án

I

8

4

A.

Tartalom: Milla. Eredeti beszély. Az angol ministerek. I. Sir R. Peel. Czibak bátya. Holmi.

MILLA.

Eredeti beszély.

I.

Beszélyem egyszerű, még sem leend tán érdektelen; mert belőle sok szép hölgy megtanulhatja, mint lehet szép kelmétszőni takács nélkül is; az ifju egy példát lát arra, hogy ha önmagában eszélyt tetterővel párosít, megélhet e' világon; a' lányok megtanulják, hogy az önátldozó tiszta szerelemé a' legszebb diadalk; és a' világ meg, hogy egy szellemteljes 's becsületben élő ifjat ne mérjen kalmárszemekkel azon rongyok után, mellyekkel fellépik a' sorsukkal küzdő emberek sorába.

Természettől kevés magyar ifju volt nagyobb szerű ajándékokkal megáldva mint Hálom Aurél. Ő iskolai pályáját egy székel földi tanodában végezté; de szellemi magosabb fejlődését részint Szendetaja regényes bércei közt eszes szülői gondjai, részint a' szép előmeneteli magyar irodalommal való megbarátkozása által nyeré. Aurel atyja ferditetlen szép jellemű, anyja is egy gyöngéd 's tiszta érzelmű nő vala. Családi éltök elzártt de szép és csöndes volt. A' Hálom, székel főnemes

család, 's egy volt az eredeti székel tribusok közöl 's így némi családi büszkeség volt főrugója elvonultságuknak, mert a' család érzé hogy a' sok leszármazáson leszűrődött ősi fényét vissza nem játszodhatja már, 's a' világ bohó követeléseinél elegendet tenni végromlása nélkül képtelen. Így a' ház csak néhány jóbarátnak volt, kivált az újabb időkben, megnyitva, kiket a' jámbor Hálomhoz szeretet 's tisztelet vonzott. Hálom korán halt el, Aurél akkor éppen 15 éves volt, és annyira gondosan képezé őt atyja, hogy Aurél szelleme az elhunyt szellemének mintegy folytatása vala már; kezdette ő rövid időn családi körének kárpótolni, mit az elvonultság emésztő unalma a' világ örömeiből elvonni látszának; ő hangszereit szint olly szépen játszodott, mint szép dalokat irt, 's szintugy tudott enyelgeni a' lánykakkal mint megfogni az eke szarvát. Húsz éves volt Aurél midőn előbb szeretni kezdett, 's szerelme tárgya Zalár Milla lön; egy tizenöt éves 's nagyon szép kis barna lányka, hozzá távol rokon, kit legelőbb egy atyafi családnál ismert meg, 's kinek karjain ott csaknem egész évet töltött viszonzott szerelmében boldogan. Ez év alatt Milla egészen Aurél neveltje lett, az ifju szava olly szent volt a' lányka előtt mint a' szentírás, 's Aurél sem monda neki soha olyast mit valaha mégbánhatott volna. Az év

Icpergett 's ekkor látá legelőbb Aurél Milla szülőit, kiktől hidegen fogadtatott, bár szerelmi viszonyát tudta hogy ismerik. Ez nem kevésbé döbhenté meg Aurélt: de mekkorára nőtt aggodalma, midőn érzi hogy kedvesétől válnia kell? -Milla már Auréltól eléggé ki-volt képezve, hogy a' különben tehetős de pénzszerető szülőknek egy gazdag vót bájolon, ezen felül már 16 éves is volt, tehát hazamehetett már várni a' szerencsét. Millaszülői háza távol volt Auréltól, 's annyival távolabb hogy egy atyafias meghívó hang sem vonta oda. Nem is ment Aurél, egy teljes évig 's szerelme még sem csökkene; mondá gyakran nekem, jólesik hogy Millát nem biztatá; de még is vádolná magát, ha őt elveszitené, és még sem látogatandja meg őt-mig bizonyos reményei nem teljesednek. Egykor Aurél azon bizonyos hírt kapja, hogy a' lány családja összegyűlvén szerelme fölött pácztát tört, 's kimondá hogy Millát Aurélnak nőül nem adja. Aurél nem is kérte Millát ne-jül soha, azt körülményei sem engedték volna, 's ép ezért, bár mennyire sérté őt, el-kelle mosolyodnia a' keresetlen kosaron, szívében még is némi kéjérzetet kelte azon gondolat hogy évi hallgatása után, e' családgyűlés alapoka csak a' lány forró szerelme lehetett; 's nem is csalódott: mert csak hamar ép olly bizonyos hírből hallá, hogy ezen családgyűlést Milla azon nyilatkozata előzte meg, hogy a' szépelgők tömjénezései neki nem kel-lenek, 's nem kell neki senki szerelme Auré-lén kívül. E' tette bösszé a' családot Aurélna, kit különben az egészből egyik sem ismerek, 's csak hamar a' család tagjai uton utfelen be-szélték hogy „inkább kitekerik Milla nyakát, mint azon szegény teremtéshez adják ne-jül.“ E' durva hír olly vérfagyalólag hatott Au-rél lelkére hogy illy áron nem kelle nekie többé a' szerelem. Szívében két erő támadt szerelme ellen, férfi büszkesége, 's azon sok-szerű tapasztalat az életből, milly nyomorul-tak azon férfiak, kik anyagi boldogságukat ne-jőknek köszönhetik. Sokat küzdött magával, főként midőn számot vetve látá hogy olly család lenézésétől ostoroztatik, melly az ő családjánál nem tekintélyesebb, 's melly je-lenleg Millával annyi vagyont sem szándék-szott adni, mennyivel a' tőle gunyolt Aurél birt. Végre teljesen győzött férfi büszkesége, 's lelkéből kiirtá szerelmi vágyait, csak egy

vérezé őt, hogy szegény Milla szíve hová lé-szen? Sokszor leltem őt könnyei között 's mon-dá nekem: csak az fájna ha Milla miatta szen-vedend. Ennyit tudtam Aurél viszonyából; mi-óta pedig férfi büszkesége szerelmét megtö-ré, nem láttam őt. Nekem még is jólesett rá-gondolnom e' büszkeségre, ismerve az ifju lángeszét, 's az illy szellemek felzaklatott e-nergijának életbe vágó működéseit, sokat re-méltem ebből Aurél jövőjére. Benne a' tett-erő a' szerelmi kéj örömei közt igen conser-vativ elveket követett, mi anyagi hasznának nem sok előmenetelére vált; most, mint egy hozzám intézett levelében írta, látá az életet egész szigorúságában, látá hogy a' világ előtt egyetlen erő ad érdemet: a' pénz, és ő bár fogához kelljen minden fillért vernie, a' kal-mar világ becsülését is kivandja. Jólesett ne-kem e' férfias nyilatkozat, 's tudtam hogy annak eredménye is leend: mert Aurél sza-vát mindig szentnek ismerém. Most éppen Au-rélhoz indultam, kellemes őszi napok jártak, 's Szendetaja vad regényességében, megtette lelkemre szokott hatását. Meglehetősen követ-uton, e' kiáltó jelen székelföldre érkezésem-nek, értem be az egyszerű faluba.

A' falu közepe tájatt szembe az izletes egyházzal, kemény tölgyhid nyult át zöld gyep-pel benőtt 's sok helyütt beomladozott vár-sánczon, mellynek belső felén ószerű lakok, 's romladozott várfalak emelkedének, mellye-ket még talán rabonbánaink építettének, ma-gos körisfák, hervadásra indult ákácok kör-zék a' belebb elsimuló kert gyümölcsfa ten-gerét. Aurél itt lakott. Behajtottam. Örömem nagy vala midőn megláttam őt, kihez annyi kedves emlékek láncsolának, ő is kitünő ör-ömmel fogadott, előmbe futott 's átkarolt. O barátom! szóla, milly jól esik nekem ha kedveseim megkeresnek. Most tudom mi volt rugója buskomoly nemzetem elhírült vendég-szeretetének; falun a' legmunkásabb szellem is, melly valaha nagyobb világban élt, iszo-nyu terhét hordja a' magány unalmainak, 's tán lelkét odaadja, csak vendégeket birhasson; de te nem egyszerű vendég, te barát vagy, isten áldjon meg hogy eszedbe jutottam, men-jünk be.

Bemenénk, csak Aurél nővére volt ben, a' szépség és női szellem e' kedves eszmeké-pe Ivánka, 's kezében izletes nadrágmelmét láttam.

Aurél!—szóla néhány szóváltás' után Ivánka, 's a' nadrághelmét forgatálágy kezében,— értesd meg velem miként kell itt összevarnom hogy lábod kikerekedjék?

Aurél megmagyarázta 's hozzám fordult. Lásd barátom szóla, minden két nadrág megkészítése árából, mit szabónak adnék, egy harmadikat szerezhettek magamnak, 's még is szintolly csinoson feltudok öltözni mint ti. Egy ruha darab kiszabása csekélység, megvarrása már nagy dolog volna szokatlan férfinak, de azt egy illy jó testvér, vagy egy kedves nő megteheti, 's éven át sok pénz marad háznál ez uton is. Gróf Méraynál jöttem e' gondolatra, hol a' szellemdus nő éven át kétszáz pengónél többet maraszt házánál azáltal hogy lánykáinak köntösét általuk készített; 's a' mint egy grófnő ott megteheti, miért nem egy szegény nemes? szabóm egy talléromért czéhárulást követett el 's megtanított mester-ségére. Tanuld meg már tölem te is.

Sajátosan megvalék lepve, 's megkelle dicsérnem Aurélt.

Hol anyád? sugám végre, még nem tisztelkedem.

Ugy hiszem hamar bejövend, felelt Aurél. Anyám, barátom, egész posztógyárt állított. Nem irtam neked gazdasági tervemet? látom a' mai világ ha köreinkbe bepillant, nem embert hanem marhát 's érczet keres, nekem pedig szeszélyem jött eleget tenni a' világ szeszélyeinek. Diogén azt mondotta volt Aristipnek: ha olly nyalánk nem volnál, nem kellene bókolnod a' csarnokok küszöbjein. Aristip azt felelé: Diogen ha bókolna, nem élne olly hitvány eledelkkel. Szerintem mindkettőnek igaza volt 's céljokat is egykint érték el, addig élvén a' mig megholtak. A' mi korunk bölcsesége csakugyan mélységbe hengergeté a' szegény cinikus hordóját, 's közelebb állunk Aristiphhez, 's ki az emberek közt becsületben akar élni, annak bókolni vagy tenni kell. Én is tettekre áldozom ifjuságom, nem tudom mi lesz jövőm; azon egy vigaszom, hogy mint Diogén boldog tudott lenni hordójában, én is utolsó esetben elhúzhatok pinczéből egy ötvenest, 's beléülve szárazkenyér mellett is szívembe bölcselkedhetem a' meglegedést. Nem nézzük meg anyám gyárát?

Elmenénk, kölcsönös idvezlet után körültekinték, néhány zsellérnő szótt pórruháza-

tot, gyapjuszövetet, egy pedig, kit Hálomnö kormányza miként változtassa a' szövet bele színeit, igen bájló házi szövetet, minek szépségén nem kevésbé csodálkoztam. No hisz a' gyárak csak kivágják talán, de egyszerű falusi szövősékről illy szép kelme ugyancsak nem könnyen kerekedik le.

E' szövet, 's mellyet éppen most szótetek, —szóla nyájosan Hálomnö,—házibutorainkra készülnek, a' boltiak elavulván leszedetem: de van Ivánkámnak egy szövetterve reggeli pongyolánknak való, mellyet Aurél le is rajzolt, az szebb leendő ennék Erdély 's Magyarhon színeiből áll, 's koczkáján a' magyarok hármasszine erőteljesen vonul keresztül. Aurélnak ugyan azon mellékre szótetek viselő nadrágnak valót. Busul Ivánka hogy a' nemzeti színek közt rózsaszín helyett veres fejtőt kell használnia majd: de a' melly rózsaszínt én tudok festeni, annak a' nap is a' viz is árt, e' miatt nem szeretem. Mint tetszik önnek a' koczkás? jó leendő butorokra?

Engem elbájtolt, szólék—mert bizony szép is volt az — ez csaknem selymet játszik olly jóltalálvák a' színek, 's nagy elsőbbségök hogy erősek.

No főként Aurél kerevetjére ugyancsak szükség az erős kelme; mert ő soha sem ül, csak mikor eszik, máskor hever, vagy áll, vagy jókat jár. Én igen megbarátkoztam a' házi keméssel, különben is életnézetünk hogy mi házunktól kitelik, azért külföldre egy fillért sem adunk.

Mélyen örültem e' honfias 's életeszélyes jelenségeknek, 's azon kedves eredetiség, mellyel egész család házias intézkedéseikörül forgott, valami vonzó kedves érzetet keltett keblemben. Azon czondra posztók mire készültek? kérdém.

Eladni!—felelt Aurél — száz pengőnk van e' keresetbe verve, 's abból éven át ezer pengő kamatját keresi ki anyám. De jöjj tovább, szóla Aurél 's karon fogva megindulánk. Tudod barátom, szóla, hogy nekünk legnagyobb gazdasági czikkünk a' széna, nekünk alsó számításba 100 szekérnyi termik, mellyet eddig eladtunk mit marhácskáink fel nem emésztének. Én 1,000 pengőt kölcsönöztem nem rég. Ezalatt egy istállóhoz értünk—benyitánk, tiz anyakancza volt a' tiszta istállóba kötve. Ez öszvesen, szóla Aurél, ezer váltó forint, mellyet három év alatt egy pár esikőből kikap-

hatok, mindenkinek csikója van, ugyan gyönyörűk, főként ezen nagy otromba székel kanczáktól, oly négy angol félvér csikót bírok, hogy sokért nem adnám. E' székel kanczákat Makfalván vettem, akkor te nem valál hon. Lásd te soh sem mondád, a' Mentorból kelle megtanulnom hogy Makfalván legderékabb székel lóvásárok esnek:

„Nem véltem őket illy haszonvehetőeknek.

Menjünk a' csikók aklába.

Elmenénk; derék csikók valának; de a' nagy angol félvéren nem győztem eléggé csodálkozni, ezen almácskák ugyancsak meszsze hullának fájoktól.

A' midőn a' házfelé indulánk, nyílt a' kapu, egy marhaör egy csorda tulkot hajta. Aurél eléjük futott karomon fogva. Hejh Andor! szóla, oly korán ott hagyád a' havast?

Hát uram, hiszen mások is ott hagyogatták.

Épek mind a' tulkok?

Csak egyet evett meg a' medve.

Ugy tehát 29 darab. Barátom—szóla hozzám,—ezeket első évökben vettem, 7—10 pengő forintokkal, most mindenik megér húszat, nem elég nagyok két évesekbe? Ideit újra vettem 15-öt, a' tavalyiakból adósságom, két év alatt lefizetem, a' lovak közül vagy négyet el kell adnom szénára, a' többi nekem mind ingyen maradand, 's meglesz alapítva gazdaságom.

Bámullak, Aurél, szólék, hogy ábrándos szeilemed ugy hozzá simult az élethez; de fájlalom hogy honunk egy serdülő költőjét benned elveszité.

Megvallom sorsom e' részben játszott velem, de azért még lantom nem dobtam a' falhoz. Engem a' körülmények falura zártak, a' mi pálya városokon néze reám hirtelenében, azoktól visszatartott egy átokkint vérembe rögződött családi büszkeség, 's itt falun mig gazdaságunk más lábon állt, évi jövedelmünket felemésztők annyira, hogy szellememet csak egy egy dolgozatimmal nyert hírlappal tengettetem. Igy apránként kiölt volna a' tehetetlenség. Most jobb rendbe szedvén jöszágainkat, már ez évben képes valék könyvekre ötven pengőt áldozni, 's így jelen körülményeim közt inkább képezhetem magam, mintha ábrándos kinok közt szegénységem rongyaiba temetkeztem volna. Majd nézd meg könyvtárcskámat. Én barátom az életembe-

re vagyok, mióta látom hogy csak akarat kell, 's az ember mindenre képes. Egy kis nyugtalansággal jár ez élet, de az ellopja tőlünk az unalmat 's örömeink utána sokkal édesebbek. Nem számíztem én magam a' legkedvesebb társas körökből is, mik a' költői szellemek legfőbb táplálékai, vidékem szeretetét bírom, barátom, 's birni is fogom; mert ha én az embereket szeretem, miért ne szeretnének engem is? 's minthogy én mástól többé nem követelek, másokért mit lehet megteszek—csalódásaim nincsenek, 's mások sem csalódnak bennem. Az én elveimmel jól meg lehet férni e' világban barátom! évek telnek el, hogy soha meg sem haragszom, 's nem is busulnék, csak szívem olykor ne keseritene.

De jó hogy rá került a' szó, holnap tegyünk egy vidéki látogatást, ajánlani foglak a' gr. Méray családnak.

Az derék leend, szóltam, e' családnak kedves hírét hallám.

No nézz te ott kedves népeket, az atyától, az anyától a' legkisebb gyermekig mennyi megtestesült kellemet fogsz megismerni; látni fogsz házias miveltiséget falusi ártatlansággal; felső kört füst nélkül; gazdag házat, de mellyben még sem jut eszedbe szegénység; sok szépséget, de kik tükröket is hizelgőnek tartják; szóval látni fogsz egy kört minőről eszményi fogalmod is alig lehet.

Aurél—szólék,—meleg szavaidról sejtem, hogy a' háznál nagy leány van.

Aurél gyöngén pirult el 's szóla: nem tagadom el hogy kellemesb hölgyet Bláknál nem ismerek.

(Folytatása következik).

Az angol ministerek.

I. Sir Robert Peel.

1810. évnek kezdetén egy fiatal szónok, mintegy huszonkét éves, lépe fel legelőször az alsóházban, 's mindjárt ez első ízben nem minden fény és figyelem nélkül. A' parlamentülés Angliára nézt nem éppen üdvös jelenségek közt nyílt vala meg; sőt ugy tetszék, mintha Napoleon ellen intézett óriási erőködésiben kimerült volna Albion. A' lord Castle-reagh vezette Schelde-táborzás szerencsétlen kimenetele majd minden családját Angliának mély gyászba borította 's az eddig is már

olly nyomasztó nemzeti adósság terhét még újabb husz millió font sterlinggel nevelte vala. Walcheren sziget fővényes partjain az angol népesség virága ragályos lázban hullongott; Irhon, mély nyomorba süllyedten, új zendülésre látszott gondolni; minden órán kitörőfélben Amerikával a' háboru; III. György mind elmebeteggebb 's uralkodásra alkalmatlanabb; a' papiros pénz napról napra mind inkább veszté hitelét 's már távolról nemzeti bukás rémképe ijesztgeté a' szorongó angol kedélyeket.

A' dolgok illy állásában kétszerezett erővel iparkodának a' kormánytól már több idő óta eltávolított whigek azt újra magukhoz ragadni. A' toryk pedig, amaz, e' pártot mindenha jellemzett makacssággal átolkodottan szegültek az elényomakodó viszályok ellen. Midőn hát a' parlamentben a' válaszfelirat alkalmával a' ministerium keményen meglámadtatnék a' walchereni táborozás miatt, egy eddig ismeretlen fiatal ember — képzelhetni milly öröme a' toryknak — emelkedék föl a' ministeri padokról, ki a' válaszfelirati javaslatot ügyesen és szerencsével pártolá 's annak a' többség általi elfogadtatását nem kevéssé mozdítá elő.

Az angol főnemesség, ámbár szintolly kevély, sőt tán fénhéjazóbb, mint akármely országé a' világon, egyetlen pontban legalább még is okosabb több társainál, abban tudniillik, hogy nincs elfoglalva a' féltékeny kizárás szűkkeblü szellemétől, sőt ellenkezőleg nyílt karokkal fogad körébe minden feltűnő szövetségest, mihelyt csak erő 's talentom által ajánlja magát. Ekként üdvözlé mint sörainak jövődő fényét a' polgári vérből származott új bajnokot is, ki éppen érdekeikben töré legelső láncsáját; kezét nyujta neki 's két évvel később, 24 éves korában, már státustikárnak lőn kinevezve Peel Robi. E' percztől fogva, szakadatlanul hágott ő feljebb meg feljebb politikai pályáján, valamint talentuma is folytonos növekedésben mutatkozott, elánnnyira hogy mainap, azon makacs harcban, mellyet az ő és új eszmék Angliában egymással vívnak, az egész torypárt, legyen bármely éles szinezetekre szakgatva, 's képezzen bár olly fenytékelen serget is győzedelmei előtt és után, még is, ha kong a' veszedelem órája, mindig tö-

möten nyomul Peel Robert köré 's engedelmeskedik szavának.

E' híres statusférfi, legidősbb fia egy gazdag 's baronetti méltóságra emelt gyárosnak, született 1788. Tamworthban Staffordshire megyében. Apja, ki származását egy szegény és ismeretlen családból vette volt, majd ropant fonógyarakat állita, mellyekben egyszerűre tizenötezer munkást képes vala foglalkodtatni 's 1830 meghalálózván, körülbelül harmadfél millió font sterlingre tehető vagyont hagyott maga után. Peel Robert, nem hogy tagadná, mint sok más szerencsefi, az ő polgári eredetét, sőt inkább minden alkalmal dicsekszik vele csaknem a' fitogtatásig. Ő ismeri polgártársait, tudja, hogy semmi olly nagy tiszteletet nem gerjeszt bennök, mint a' gazdagság, míg a' szegénységet többnek mint csupa szerencsétlenségnek, —csaknem büntettnék tartják.

Az ifju Peel, kit gyermekkorától fogva politikai pályára szántak volt szülői, gondos nevelésben részesült. Első tanulását a' Harrowi iskolában végzé a' pajkos Byronnal együtt, kinek barátja, védence, néha martyrja is vala ő, 's ki emlékirataiban úgy írja le őt, mint serény, szorgalmas és szelid gyermeket, ki az öklözés nemes mesterségében ugyan nem éppen volt kitűnő, de különben a' legszebb reményekre jogosított.

A' Harrowi gymnasiumból az oxfordi egyetem fogadta ölébe Peel Robertet, Oxford, ama szent frigyláda, hol a' régi hagyományok, 's a' politikai, és vallásos türelmetlenség drága kincsét sértetlenül őrzik az angol toryk; Oxford, hol minden egyiránt elavasodott: épületek, tanok és tanárok, 's melly senkit sem enged világi és lelki oktatása áldásaiból résztvenni, ki el nem fogadja előbb a' püspöki egyház hitrendszerét, a' 39 cikk aláírása által. Az oxfordi leczke egyébiránt, melly inkább hittani, mint világi szellemü, éppen nem fogna soha statusembert képezni. Peel ezt korán átlátá, 's idején hozzá kezdé e' scholasticai tanulmányok körén önkéntes igyekezettel túlmenni, 's így lehete ő azzá, a' mi jelennen, tudniillik egyike Europa legtudományosb, 's egyszerűsmind legalaposb és legtöbb oldalról mivelte országos embereinek. Komoly izlésíránya 's veleszületett csöndes jelleme megővák őt amaz ifjuí tévedésektől, mikre apjá-

nak temérdek gazdagsága olly könnyen nyújthatanda módot 's alkalmat. Magányélete mindig komoly, tiszta és feddhetetlen volt; a „*chronique scandaleuse*“ tárába legparányibb anyagot sem szolgáltatott. Atyja által korán megbarátkoztatva azon eszmével, hogy nagyszerű pálya van előtte, ő mondhatni, nem ismert ifjúságot, vagy is inkább ifjúkora csak hosszú előkészület volt az érettebb korát dicsőítő munkákra és harczokra. Huszonegy éves korában állott ki a parlamenti küzdőterre, tetőtől talpig fölfegyverkezve, hideg fontolgotó értelemmel, csodálatra méltó emlékező erővel, nagy mennyiségű tudománnyal 's egyszersz mind kész nézetekkel, mellyeket családi örökségül nyerve, atyja aristocratiai viszonyainál és ismeretségeinél 's az oxfordi befolyásoknál fogva még szilárdabbá tett vala.

Midőn Peel Robert 1812. először a hivatalos életbe lépett, az irhoni kérdés, Pitt, Fox, Canning egymásutáni működéseik daczára is, még egy lépést sem mozdult volt előre. Irhon egyenlőn jogositva Angliával csak a csatamezőkön vala, hol az angol születési—és kereskedői aristocrazia érdekében vért ömleszté; máshol mindenütt ollybá tekinté az angol státuskormányon álló párt az ireket, mint egy helota-népeiséget, kik csupán nagyságos uraik hasznóvételére léteznek. A fiatal statusitkár, ki e' mindig vérző seb közelébe lön hivatva, inkább a nyavalya harapodzásának gátlásán mint annak orvoslásán igyekezett. Még Pittnél magánál is tulzóbb tory e' pontban, eleve minden engedvény ellen tévé nyilatkozatát, 's az ő igazgatása, melly 1818ig tartott, csak szigorú rendszabályok által különbözteté meg magát.

Midőn 1818. Sir Robert Peel, inkább személyes, mint political indokból hivataláról lemondott, az oxfordi egyetem (melly a cambridgeivel egyenlőleg azon joggal bír, hogy mindenikök két követet küld az alházbá) egykori tanítványának az irhoni papisták elleni működését azzal jutalmazta, hogy a parlamentbe képviselőjének választá.

1819. a bankválasztmány elnökévé nevezetvén a kormánytól, egy igen fontos törvény jeletteté az ő nevével, mellynél fogva azon parlamenti rendelvény visszahu-

zatott, melly 1797 óta megengedte volt a banknak, semmi fizetéseit aranyban nem tenni.

A' Nagybritanniát 1819 évben mozgó belső nyugtalanságok alkalmával buzgón támogatá Peel a' ministerium minden rendszabályait. Egy évvel később, III. György halála után,—midőn a' IV. György neje rögtön hazatérvén Olaszhonból, hogy mint királyné czimét és helyét a' koronázási szertartásoknál igényelné, ezáltal amaz elhírhedt pör szülemlek, melly egész Angliában szenvedélyesen fölzaklata a' kedélyeket 's a' társaság legfelsőbb rétegeiben it mély gyűlölségekre adott alkalmat, — Peel R. félrevoná magát, 's a' ministerek legsürgetőbb kérésekkel sem veheték rá, e' botrányos ügyben személyesen résztvenni. E' vész multával, 1822 évben, követé Sidmouth lordot a' ministeriumban, 's ennél fogva parlamenti főszónokává lön a' cabinetnek. Ezen állomásában majd hatalmas harczot kelle kiállnia Canning ellen. Ezen utóbbi, mindig vallásos türelmi eszméktől ihletve, indítványt tett vala, engedtetnék meg a' római-katholicus paireknek, a' parlamentben ülési és szavazati joggal bírhatniok; Peel ellenzé azon indítványt, mint az uralkodó egyházra veszélyest. De minden erőködés daczára is elfogadá az alsóház, noha csak 5 szónyi többséggel, a' Canning javaslatát; a' felsőház csakugyan visszaveté. Három hó multán egy váratlan esemény történt: Castlereagh lord öngyilkossága, 's a' ministerium szétoszlék. Bár mennyire nem szívelheté is a' király Canninget, mint a' királyné leghevesb védeinek egyikét, a' parlamenti viszonyok még is elkerülhetlenül szükségessé tévék Castlereagh helyébe külügyek ministerévé leendő nevezését. Sir R. Peel tárczáját megtartá, de viseletében e' percz óta, két szorosán megkülönböztetett irányt leheté világosan észrevenni. Mindenre nézt, mi az általános political rendszert illeti, ugy a' belső, mint külső ügyekben, rendületlenül híven ragaszkodott ő az ő tory-hagyományokhoz, elszánt ellene volt tehát minden reformnak. Mind azt illetőleg pedig, mi az igazgatás és büntető törvényhozásra tartozott, egy átölölő, felvilágosult, sőt gyakran merész és reformáló szellemnek adá jeleit. Így láták őt egyfelől a' politicalag gyanus idegenek kiűzését czélzó billt buzgón pártolva, a' katho-

likusok felszabadítását szenvedélyesen ellenezve 's a' szent szövetséget szüntelen dicsérve. Másfelől pedig igyekezett a' büntető törvényhozást szelidebbé tenni, az eskütt-székekbe üdvös javításokat behozni, 's több illyeseket. Politikai pályája ezen kettős jelleme által az a' kétszeres nyeresége vala Peelnek, hogy a' régi toryk kegyével bira, és még is bizonyos pontig a' reform-ohajtók jó akarátával is dicsekedheték.

Az új ministerium, belső meghasonlása mellett is, elnöke, Liverpool lord személyes túlsulya következtében, egész öt évig tartta, melly idő alatt Peel és Cannig vezették az alházat 's bár tisztársak, még is majd mindig egymás ellenharcoltak. Midőn Liverpool lord halála után a' király Canninget elnökministerre nevezné, Sir R. Peel négy tisztársával együtt, kik hozzá hasonlólag fő toryk voltak, lemondásukat benyújták; Canning mérséklett whigeket hiva helyökbe, és csak hamar egy ellenzékkal látá magát szemközt, melly csak nem az egész tory-pártból 's a' whig-párt radicalis tagjaiból állott. Egy ideig atallá Peel hajdoni collégájával nyiltan 's egyenesen mint ellenfél szemközt állani; de midőn egykor nyiltlelkűség hiányával vádoltatnék Canningtól, elszántan kijelenté hogy ő a' tory-ellenzék feje.

Canning halála 's a' Goderich-cabinet megbukta után, 1828ban, Sir R. Peel, egyesülve lord Wellingtonnal, újból a' kormányra lépe. De az új ministerium kemény egy megverettetéssel kezdé pályáját. Lord J. Russel t. i. indítványt tett vala, miszerint a' test és corporations acták, két elavult, régóta hitelevestett törvények, melyek a' dissenter—vagy az episcopalis status egyházzal egyetnemértő—vallásfelekezettek hiveit bizonyos hivatalokból kizárak, töröltetnének el teljesen. Sir R. Peel keményen ostromlá a' whig-szónok ezen javaslatát, de hasztalan; mert az alsóház elfogadá azt 44 szó többséggel. A' tiszták—a' főtoryk némi álmélkodással szemlélték, hogy két főnökük e' megverettetés daczára is a' statuskormányán maradt. De majdnem elhaltak csodájokban, midőn a' protestantismus felsőbbségének két rettenthetetlen bajnokát, e' férfiakat, kik alig egy éve minden, Irhonnak nyujtandó engedvényt az ország javára vészhozónak nyilváni-

tottak vala, — midőn e' két férfit most rögtön önszántukból a' parlament elibe terjeszteni láták amaz eléggé ismert emancipatio-billt, melly a' catholicusokat polgári 's politikai egyenlőségre hívá. Midőn Sir R. Peel, miután az oxfordi egyetemnek ettől nyert követi hatalmazványát már elébb önkéntesen visszaküldte volna, az alsóház elébe lépett, és itten ékes szónoklati előadással fejtegetni kezdte, mikép ő ugy vélné, hogy az irhoni mindinkább fenyegetődző állapotokkal szemközt, elvégre ideje volna engedvényekről gondolkozni, — e' nyilatkozványát az aristocratia 's clerus, sőt a' népsoraiban is a' mélyen megsértett szenvedély böszült vulcáni kitörésével fogadták. Peel és Wellington, e' két imádott bálványa a' toryknak, most egyszerre „szörnyetegek, árulók, hamis apostolok, renegatok, pápisták” ká voltak átválva. Peel még családja közepett sem maradhatott vád nélkül; az oxfordi tanárok megtagadták egykori kedvencz-növendéküket 's helyébe a' túlzó toryk legtúlzóbikát, Sir R. Inglis neveztek ki. Magok az irek, kik egy illyszerü, nem a' jogosság érzetéből, hanem félelemből engedvényezett, 's mind csak félszerü egyenlősítésért nem igen éreztek hálát a' miuisterek iránt, hangoztatták az O'Connell szája által, „Sir R. Peel, mint ki tulajdon pártját elárulta, hű másához sem lehet.” Mindazonát e' csaknem általános rosszalás sem zavarhatá meg a' híres toryt; sőt annál inkább fölemelkedett ő egész erejében, 's egy esztendőnél tovább küzdött csodálatra méltó bátorsággal egy, a' parlament minden, még legheterogenebb padairól is egybeszedett ellenzék ellen. Tán le is győzött volna, ha 1850 év az ő világhistoriai eseményeivel a' kedélyeknek egy frisebb, hatályosabb lökést nem adott 's a' tért, mellyen a' pártok mozgottak, kiebb nem terjesztette volna.

Majd zendült ismét a' parlament-reform utáni kiáltás előbb a' nép szájából, 's aztán a' whigek soraiban, kik a' népügynek bajnokivá tették volt magukat egész Angliaszerte. A' két tory-minister azzal felelt e' kiáltásra, hogy hivataláról lemondott. Így jutottak a' whigek kormányra, és Sir R. Peel, ki viszont ellenzékbe vonult, azon aristocriatiát és clerust, kik kevéssel előbb őt mint hiteszegettet ká-

romlák, megint maga köré látá seregleni kér-
ve és unszolva őt, lenne védőjük a' mind in-
kább zajló democratia haragos hullámi ellen.

(Folytatása következik.)

Czibak bátya.

Örömtelen, magánosan
Szalmán fekszik félálmosan.
A' vén Czibak.
'S kiált a' korhel borbeteg:
—Mert gyomra kinja rengeteg—
Bort adjanak!

És ágy-lábon függesztve áll,
Levével senkit nem kínál
A' nagy kulacs:
Láz futja el bal oldalát,
Egymásra hordja angyalát
A' borszivacs.

Verejtéke cseppekbe hull...
Reszketve ros zsebébe nyul:
Fillére sincs!
Reá fogat recsegteti,
Lelkét az ördög kergeti —
A' csalfa kiucs.

De búsul ám a' korcsoma!
Nincs ott fellángzó vigoma,
Nincs jó vezér.
Nem isszák a' piros tejet;
Királya egy rozsdás szeget
Mostan nem ér.

'S félhalva nyögdel vén Czibak,
Nem bánják a' gonosz fiak —
Ördög vele!
Ugy nézik mint szomszéd ebét,
Ha nem tömé lapos zsebét.
Pénzzel tele.

Hideg ráz, mindjárt meghalok!
Csak egy kanál bort hozzatok!
Ordit a' vén.....
'S gödény-gyomra most már derül:
Jön egy korhel, a' több közül—
Kulacs kezén.

Hej, hej! tudom jobban leendő
Csak talpra! és kostolja kend
Mi jó e' bor.
Szomjas torkát ha öblíti
A' fájdalmat kikergeti,
'S agyába forr.

Czibak fölugrik—'s egyre jár,
Kezében a' boros pohár,
Csak kortyogat.
De ő többé nem is beteg:
A' lázat borral ölte meg...
Már ujjogat!

Urházy György.

Holmi.

Gazemberek és félbolondok, mindenne-
mű szemfényvesztők, színész- és tánczosnők
mint arslánok és arslánnők mindig legto-
vább fognak haladni abban, mit hiresség-
nek neveznek. A' pórnép csak akkor mond-
hatja igazában, hogy valamit látott és bámult,
ha az országut porát vagy sarát jó vastagon
hordozza magán. De ki hivatala 's lelki-
merete által kijelelt útján megy, az a' tömeg-
től ne igen várjon méltányló elismerést, 's
annak tetszését inkább igen is csekélyre mint
magosra tegye. Csak keveseknek jutott a' sze-
rencse, lélek- és jellemerejőknél fogva egy-
szerre a' legjobbakat megnyerni 's a' töme-
geket is meghódítani. A' legderékabbak ismer-
tetnek félre 's rágalmaztatnak legtöbbször, 's
idő kell, míg a' tiszta valóság ellenmondha-
tatlanul feltűnik.

Igen szép dolog, pogányokat téríteni, az
sincs ellenemre, hogy a' zsidókat kísértgetik
keresztény vallásra átjöni. Még is csak jobb
volna előbb a' rosszul fizetett 's ugyanazért
gyenge papokkal ellátni kellettő fárakat min-
den országban jobban díjazni, 's arról gon-
dóskodni, hogy élet és tanban olly minőség-
gü legyen minden, hogy zsidók és pogányok
dicsőségnek tartsák hozzánk tartozni. Sokkal
kényelmesb, igaz, török és tatár ügyek felett
érezlenni, mint házi 's hazai dolgaink javítá-
sára kezet és lábat mozditni.